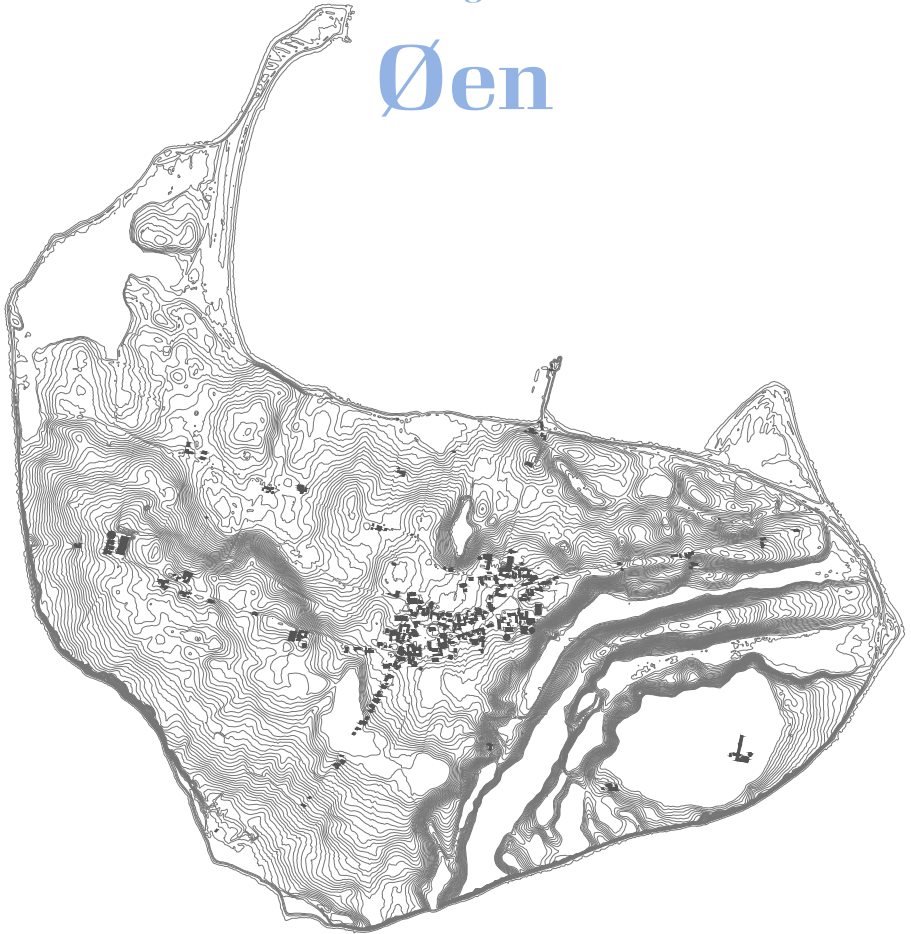

Husene og Øen

Amalie Algren Smith

3959 / KTR

As a metaphor of the longing for a counter world untouched by the wearying hustle and bustle of the mainland, for a new beginning, the island has come to symbolize our idyllic, utopian version of a better world.

Lars Müller and Akiko Miki, Insular Insight

Amalie Algren Smith

stud. 3959

Afgangsprogram
Februar 2016

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skole for Arkitektur
Institut for Bygningskunst og Kultur
Kandidatprogram i Kulturarv, Transformation og Restaurering

Vejledere: Christoffer Harlang, Nicolai Bo Andersen,
Charlie Steenberg og Victor Boye Julebæk

Forside: Lyø, højdekoter 0,25 m, 1:30.000

Indhold

- 5. Afsæt
- 11. Indledning
- 13. Program
- 15. Arkitektonisk intention
- 19. Landskabet
- 21. Landsbyen
- 27. Bygningerne
- 32. Tidslinje
- 35. Metode og vejledende afleveringsform
- 36. Kilder

Lyø Mølle

Afsæt

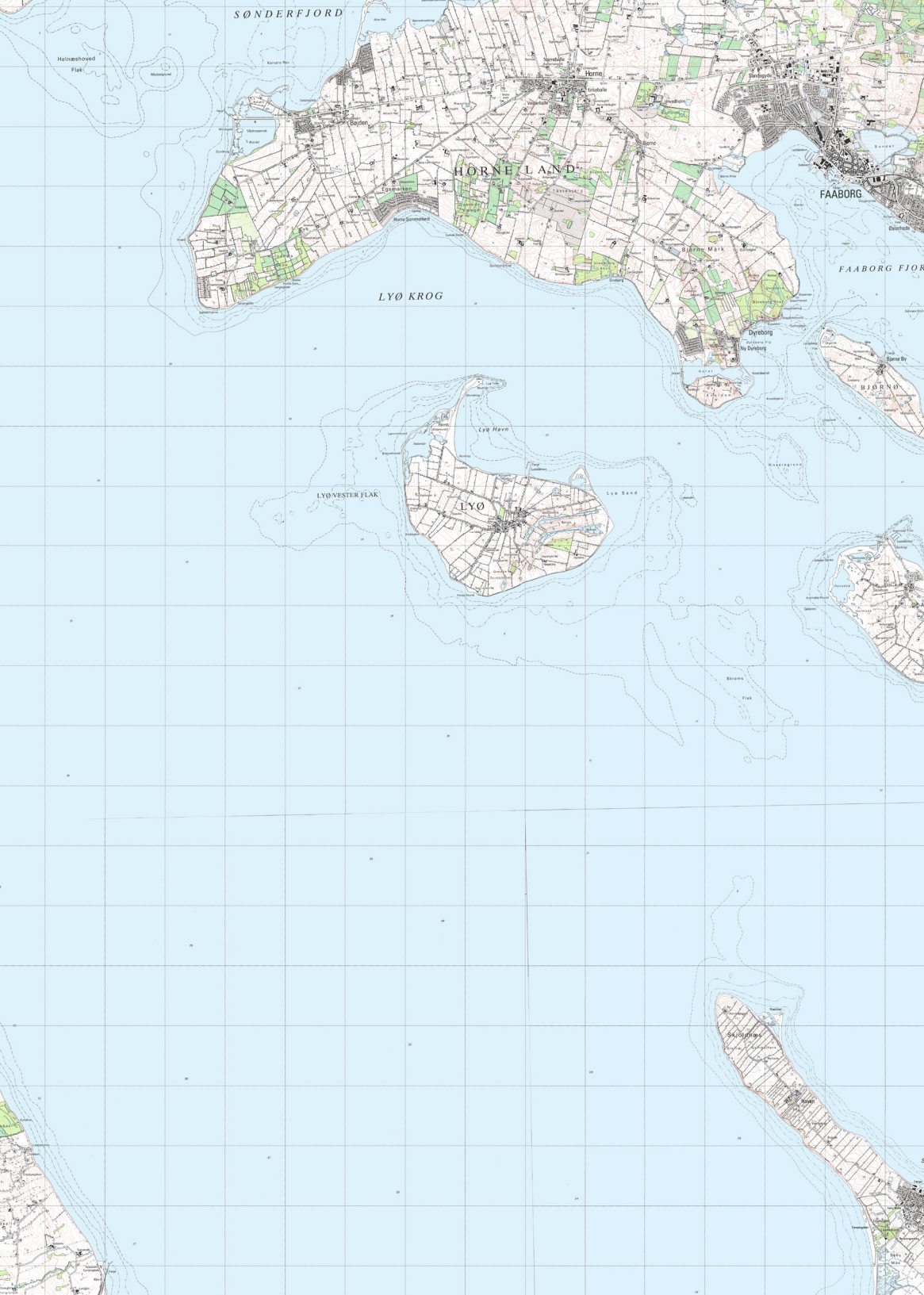
Hver sommer pakkede mine forældre vores lille orange Fiat 127, med kano på taget, tre børn på bagsædet og tasker proppet med fiskegrej, legetøj og mad, i så store mængder, at man skulle tro vi skulle flytte til Langtbortistan. Det skulle vi ikke, vi skulle til Lyø.

Om end turen nok har været kaotisk frem imod Faaborg havn, så faldt roen over os alle, så snart vi kom ombord på færgen. Dengang som nu, giver bare det at træde ombord på færgen, en helt særlig fornemmelse i maven, en ro og følelse af velvære, som intet andet sted kan give mig. Selvom færgeturen til tider bare er irriterende og lang, så er der noget særligt over at se Lyø fra havsiden. Øen ligger, som en lille grøn plet, midt i det skinnende blå hav, en ø fuld af muligheder, oplevelser og potentiale. Særligt møllens silhuet spejder jeg efter, når øen vokser sig større og større, for der, på toppen af øen, med udsigt til havet til alle sider, har mine sommerferier taget sit afsæt.

Min mormor overtog Lyø Mølle i starten af 1990'erne og ombyggede den til sommerhus. På det tidspunkt havde møllen stået funktionstom siden 1938, hvor min tipoldefar stoppede produktionen. Trods en stor restaurering i starten af 1970'erne, hvor møllen var omdrejningspunkt for øens første ø-lejr, så havde mine oldeforældre ikke siden gjort brug af bygningen.

Men møllen lavede op, hver sommer, og jeg gik på oplevelse på de øverste lofter, der stod tomme, med halve tandhjul og finurlige ting som jeg ikke anede hvad var. Bygningen blev mit udgangspunkt for mødet med øen, min ø.

I dag står møllen, som flere andre bygninger på Lyø, så meget i forfald at den ikke længere kan bruges som bolig.

Kort over den vestlige del af Det Sydfynske Øhav, 1:100.000

EGHOLM FLAK

Lyø

Det sydfynske øhav

N 55°2 / Ø 10°8
6 km² / 18,7 km kystlinje
95 indbyggere

----/----/----/----/----/----/---- Faaborg - Avernakø - Lyø, 70 min.

----/----/----/----/---- Faaborg - Lyø, 45 min.

----/---- Lyø - Avernakø, 20 min.

Indledning

Danmark er et land af øer, det eksakte antal kendes ikke, men 398 er navngivet og 75 øer er beboede. 35 af disse kan betegnes som småøer, med arealer under 50 km². De udgør ca. 6,2 % af den samlede danske kystlinje.

Øernes befolkningstal er faldet støt siden industrialiseringen, landbruget er presset og det giver færre lokale arbejdspladser og lange færgeoverfarter gør pendlerlivet svært. Øerne er stille og roligt gået i glemmebogen og blevet en byrde for samfundet, i stedet for den kæmpe ressource de engang var.

Jeg tror at en genopdagelse af de danske øer, med blik for hver enkelt ø's særlige kendetegn og potentialer kan være med til igen at åbne vores øjne for øerne.

Sidste år, i 2015, afviklede Bjerggården deres mælkeproduktion og når foderet løber tør, så følger Bøgebjerg efter. Grunden er de faldende mælkepriser, der gør det for svært at få enderne til at mødes. Lyø har stadig to gårde med malkekøer og som en af de eneste småøer, så kommer mælkebilen stadig til Lyø hver anden dag.

Jeg ønsker med denne opgave at genopdage Lyø, for at sikre øens fremtid. Lyø er en smuk ø, med et blødt bakket landskab og en gammel bevaringsværdig landsby. Ca. 90 % af øen er dyrket og opretholdelsen af landbruget spiller en vigtig rolle i bevarelsen af øens landskabskarakter.

Øens gode jord og de klimatiske forhold, gør øen særlig velegnet til landbrug. Det ønsker jeg at udnytte, gennem omlægning til økologi og etablering af et fødevariefællesskab, der lokalt på øen kan varetage hele processen fra jord til bord.

I believe that there are economic prospects in fostering culture and in creating a good community in which people, including elderly people, are smiling and happy because they feel useful and are appreciated.

Soichiro Fukutake, Insular Insight

Program

Jeg vil arbejde med Lyø som rammen for et økologisk fødevarefællesskab, hvor der lokalt på øen både dyrkes og produceres bæredygtige fødevarer. Øen har unikke potentialer indenfor eksperimenterende dyrkning. Etablering af én eller flere produktioner, vil skabe lokale arbejdspladser og medvirke til at styrke øboernes fællesskab. Samtidig kan øen brandes på salg af niche- og gourmetprodukter som f.eks. korn, mælk eller kød. Det kan ligeledes differentiere øen fra de andre småøer, og fremme turismen.

Fødevarefællesskabet forankres omkring de eksisterende driftsgårde. Der tilføjes en række nye funktioner, herunder én, eller flere, produktioner samt mindre bifunktioner som kontor, spisested og gårdsalg.

Jeg ønsker på overordnet plan at arbejde med øens organisering og placeringen af de nye funktioner, der knytter sig til fødevarefællesskabet. De nye funktioner indarbejdes så vidt muligt i den eksisterende bygningsmasse, med den hensigt at give husene og øen nyt liv. De landskabelige og bygningsmæssige potentialer afdækkes gennem registrering, analyse og værdisætning af øen.

På baggrund af værdisætningen ønsker jeg at udvælge en række nedslag, som bearbejdes mere indgående. Alt efter valget af nedslag vil jeg restaurere, transformere, subtrahere eller addere til den eksisterende kontekst.

Møllen har altid været mit udgangspunkt, for mødet med øen og jeg ønsker i opgaven, at afdække om bygningen igen kan få nyt liv, som vartegn og omdrejningspunkt for de besøgendes møde med øen og fødevarefællesskabet.

På japansk har man det rammende begreb shima, som ikke alene betyder noget, som er omringet af vand, men tillige betegner et fortættet kulturelt område. I denne orientalske samtænkning af natur og kultur får vi skænket en forståelse af, hvordan øsamfund af alle størrelser fremstår som en helhed over for omverdenen. Og at de kan udgøre en oplagt og naturlig del af den nationale helhed.

*Jørgen Rasmussen, cand.mag. i filosofi
Kroniken; Danmark, et ørige uden øer?, 22.07.2015, Politiken*

Arkitektonisk intention

Jeg bliver inspireret af det japanske begreb *shima* og fortolkningen af øen som et fortættet kulturelt område. Det er en tilgang til øen som jeg ønsker at tage med mig igennem projektet.

Det er min intention at arbejde med øen som en helhed, hvor fødevarerfællesskabet og tilføjelsen af de nye funktioner kan fortætte og forstærke det eksisterende.

Landsbyen på øen er allerede tæt organiseret, så der er ikke brug for egentlig fortættende bygningsmasse, men nærmere en fortættet brug og funktionalitet. Mange huse står tomme udenfor feriesæsonen og en række bygninger er helt funktionstømte og efterlader huller i gadeforløbet.

Nogle funktioner er kun relevante om sommeren, og om vinteren vil bygningen stå tom. Jeg vil derfor i min tilgang til bygningerne have fokus på sæsonernes skiften og på bygningernes tilpasningsevne.

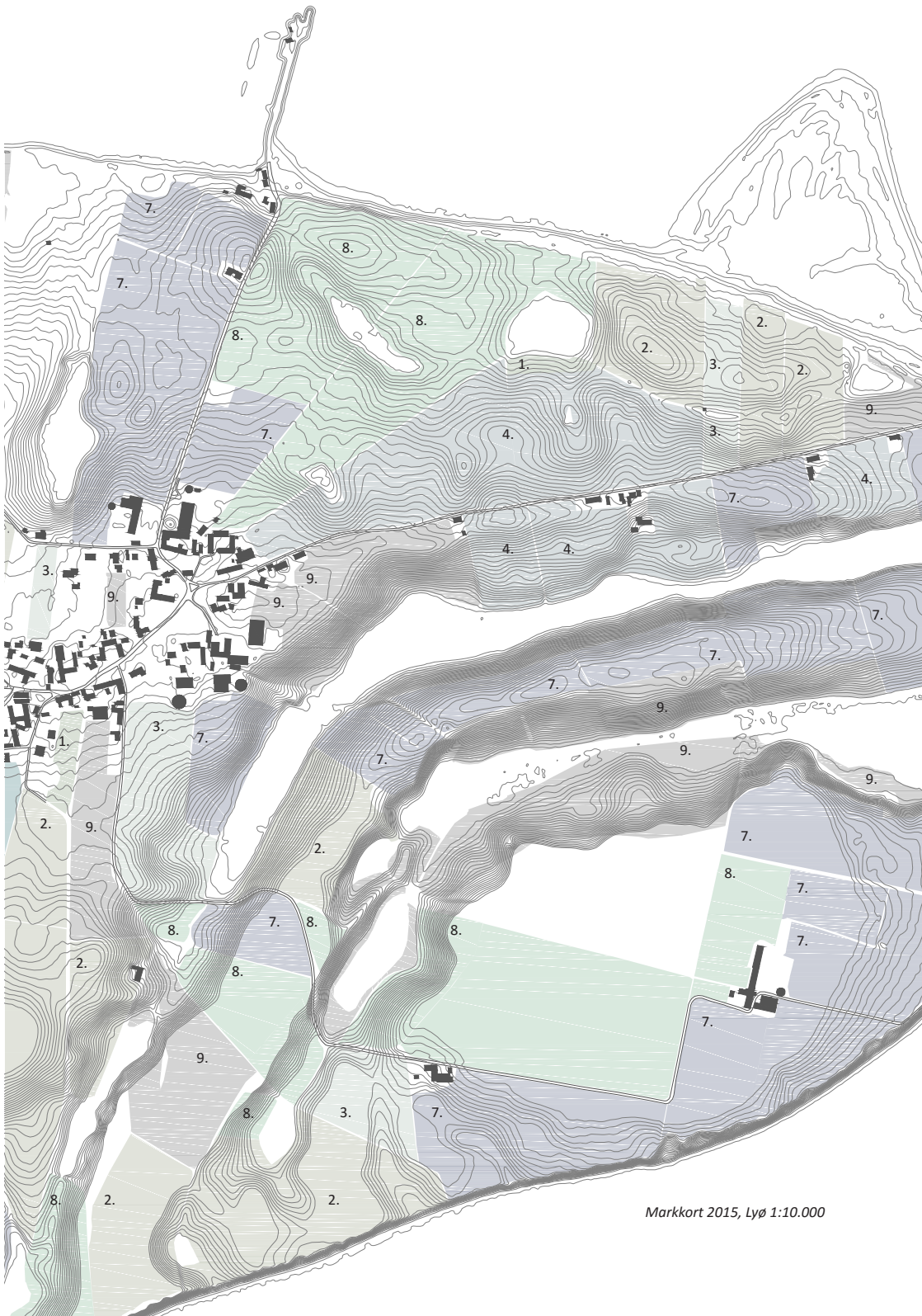
Traditionelt har materialerne været genbrugt til det ekstreme og bygningsmassen har tilpasset sig øboernes behov. Det er et aspekt jeg gerne vil tænke ind i min tilgang til både bygningerne og materialerne. Fragt af materialer til øen er stadig omkostningstungt så bæredygtighed, i form af lang levetid og stor holdbarhed, er essentielt. Således står bygningerne også bedst imod påvirkningen fra vind og vejr.

Farverne er vigtige for oplevelsen af øen, både i mødet med landskabet og landsbyen. Langt de fleste gårde er i bindingsværk, og farverne er holdt i hvide og gule nuancer. Farver vil, sammen med materialer, være et fokus igennem hele processen.

- 1. Andet
- 2. Majs
- 3. Vinterbyg
- 4. Vinterhvede
- 5. Vinterraps
- 6. Vinterrug
- 7. Vårbyg
- 8. Græs eller andet grøntfoder
- 9. Ikke omdrift

Landskabet

Landskabet, i det sydfynske øhav, er formet af isen, der gled ind over området, under sidste istid for omkring 17.000 år siden. Dengang var øerne landfaste med Fyn, men siden blev området oversvømmet og således blev øhavets mere end 50 øer og holme skabt. Øerne udgøres primært af et morænelandskab, men også af landskabsformer dannet af dødis. Området er nationalt geologisk interesseområde, på grund af en rigdom af kystformer, indenfor et geografisk begrænset område. Øerne har et mildt klima året rundt, hvilket er en del af årsagen til det mangfoldige plante- og dyreliv. Der er mange sjældne planter på strandene, og mange fugle tager ophold og yngler i øhavet.

Landskabet på Lyø er smukt og varieret med bløde bakker, markante tunneldale, vådområder, strandenge og flade rev. Langs øens veje er der rækker af stynede popler og mellem markerne er tydelige bevoksede markskel, der vidner om bondekulturen. Ca. 90% af øens areal er dyrket landbrugsjord.

Revet på øens nordvestkyst, er dannet af vind og havstrømme og forandrer sig fra år til år. På den sydvestlige del af Revet ligger Vestersjø, et stort vådområde, omkranset af strandeng. Området er et vigtigt yngleområde for en lang række fugle, herunder havterne, dværgterne og klyde. Der er begrænset adgang fra 1. marts - 15. juli. Øens sydøstlige del er præget af to tunneldale, et resultat af smeltevandsfloder under isen. De har oprindeligt været sejlbare fjorde, men er nu græsningsjord og tørvemose.

I 1990 blev der plantet 6,8 ha statsskov med eg og bøg, ovenfor den ene tunneldal. Øen har en rig bestand af rådyr, efter udsættelser i 1970'erne, og mange harer.

Landsbyen

Lyø by er en smuk forteklyngelandsby. Beliggenheden, midt på øen, viser at øboerne primært har dyrket jorden og at fiskeriet kun har spillet en mindre rolle i samfundet.

Byen består af to større gårdklynger forbundet af bygaden. Kirken ligger på den vestlige forte, mens de østlige gårde omkranser det største af byens fem gadekær. Byen præges af de velholdte stendiger og de mange smukke træer, der tilsammen forstærker fornemmelsen af tæthed og understøtter vejens bevægelse. Træerne afskærmer ligeledes byen, så den trods sin høje placering, ligger i læ for vind og vejr. Byen opleves derfor heller ikke fra søsiden.

Øens adskillige stendysser, vidner om tæt beboelse allerede i bondestenalderen. Den største stendysse, Klokkestenen, afgiver en klokkelignende lyd, når man slår på den og den er i dag øens største turistattraktion.

Fra stenalderen og frem til middelalderen er der ingen tegn på bosætning på øen. Øen har formentlig kun været beboet af enkelte fiskere, da Kong Valdemar Sejrs i starten af 1200 tallet, havde øen som dyrehave. Efter Grevens Fejde i 1535 blev øen imidlertid genbefolket af 24 familier, som havde haft stridigheder med lensmanden og fået besked om enten at tage til Lyø eller blive henrettet. Byen bestod i århundreder kun af de oprindelige 24 gårde.

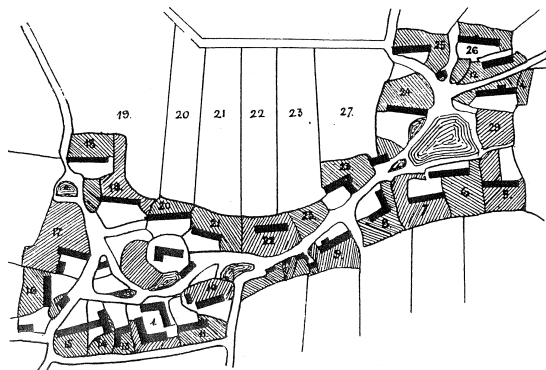
Gårdene ligger stadig tæt, for udskiftningen er i vid udstrækning gået uden om Lyø by. Agerjorden var værdifuld og fællesskabet i byen for stort til at flytte. Enkelte gårde er dog efter lodtrækning blevet flyttet, ligesom dele af gårde sidenhen er flyttet i forbindelse med arveopdelinger. Lyø by er kommunens mest velbevarede kirkelandsby og er udpeget af Fyns Amt som bevaringsværdig landsby.

Markerne på øen blev udskiftet i 1804 efter en stjerneudstykning, hvor jorden stråler ud fra gården. Nord for byen, imellem bygaden og Kærlighedsstien kan de gamle toftemarkar stadig glimtvis ses, her dyrkede man de afgrøder der krævede særlig pleje (hør, boghvede og ærter), ligesom det var her kalve, lam og gæs kom på græs.

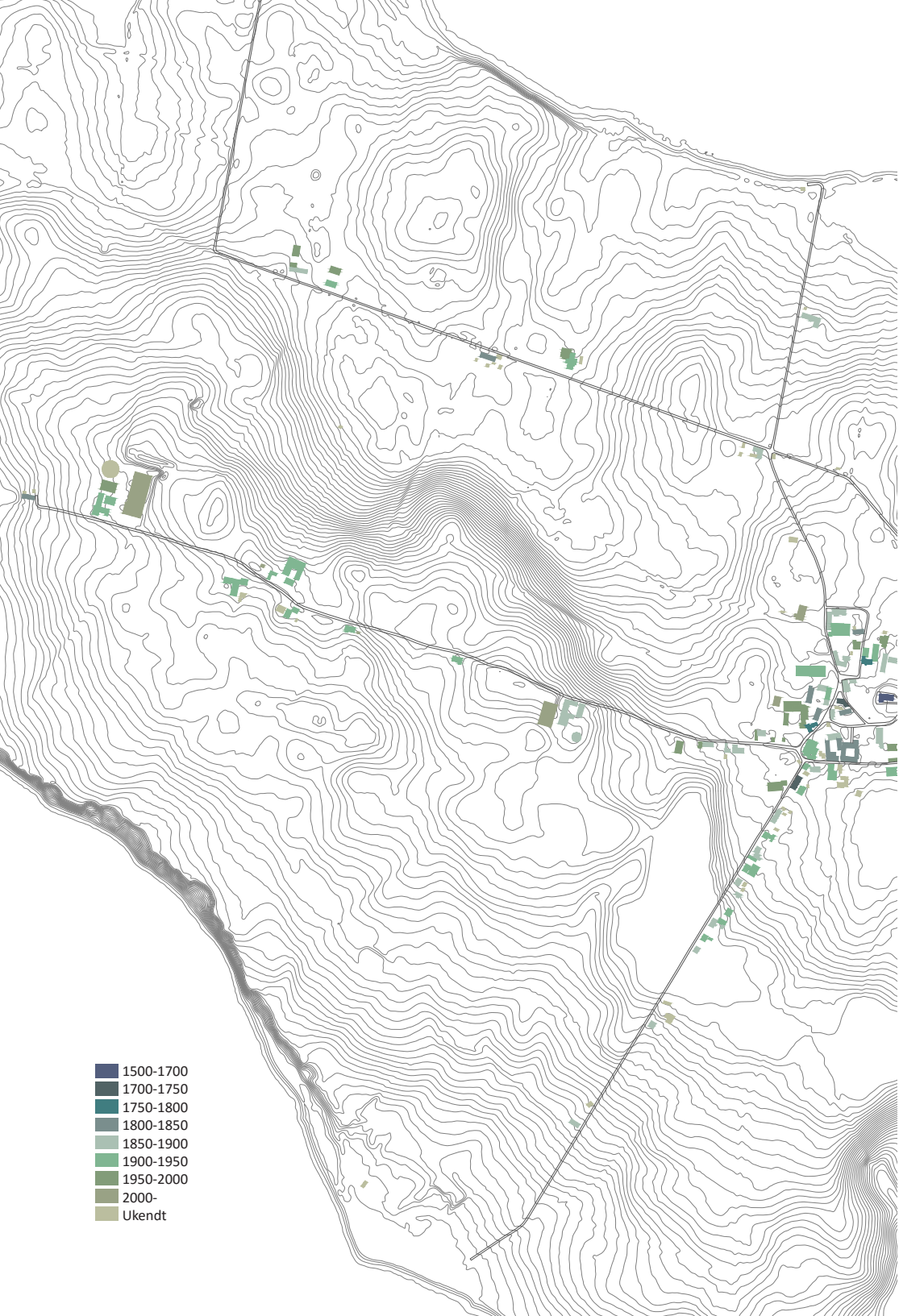
Landsbyen er stadig præget af øst-vest orienterede bindingsværks lænehuse, men bygningsmassen er efterhånden blevet mere sammensat, med bl.a. tre- og firelængede gårde. Karakteristisk for den gamle del af byen er, at bebyggelserne ligger trukket tilbage fra bygaden, med åbne forhaver der afgrænses af stengærder. I midten af byen er nogle få lænehuse, dog trukket helt ud imod vejen.

Landsbyen har de fire udfaldsveje, Nordenej, Søndenej, Østenej og Vestenej, som Valdemar Sejr foreskrev det i Jyske Lov; *'Til hver By skal med Rette føre fire Veje, de som fra Arrilds Tid har ført derhen, og dem maa ingen spærre eller ødelægge'*. Bebyggelsen på udfaldsvejene er som hovedregel kun placeret langs vejens ene side og består primært af grundmurede lænehuse. En del bygninger bruges i dag som sommerhuse, men der er kun blevet bygget ét reelt sommerhus på øen. Det er en rigtig stor værdi for øen, da strukturen i landsbyen og landskabet dermed ikke er brudt, men følger de gamle udstykninger. Fra 1950 og frem er der dog skudt enkelte huse og adskillige driftsbygninger op på øen. Ligeledes er en del bygninger i tidens løb renoveret med mere eller mindre heldige resultater.

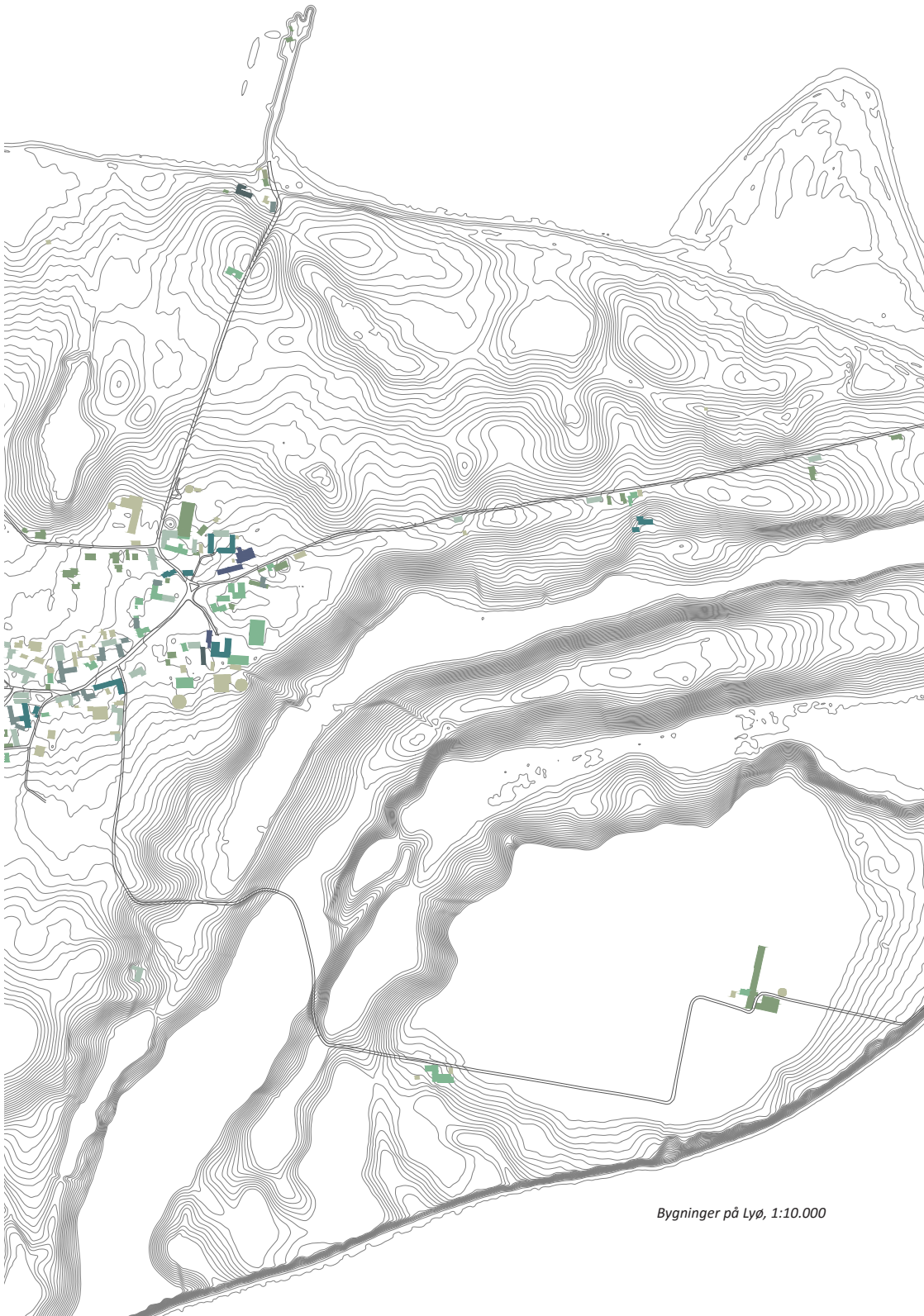
Øen har en Købmand, den fungerer som øens nuværende samlingspunkt og ligger bygaden. Købmanden har en kæmpe værdi for øen. Den lille butik har, siden 2014 været ejet af Lyø Købmandsforening.

Kort over Lyø by; øverst, opmåling fra 1804 af kgl. landmåler H. Rasmussen. Nederst, aktuelt kort fra www.kortforsyningen.dk

Bygninger på Lyø, 1:10.000

Sognefogedgaarden

Bygningerne

Bygningskulturen på øen er, på grund af den afsides placering, velbevaret og i kraft af indflydelse fra fjernere egne også unik. Bygningerne på øen kan opdeles i flere typologier; *lænehuse, flerlængede gårde, fritliggende huse, lader* samt enkeltstående bygningselementer som *møllen, kirken* og *havnen*.

Lænehuse

De første gårde på øen bestod af én længe, der både husede beboelse, lo og stald. De var bygget i bindingsværk af kraftigt egetømmer med lerklinede tavler og halvvalmede stråtage. Stolper og dokker blev leveret af lensmanden ved Holstenshus, da øboerne var fæstebønder. Blåleret til tavlerne blev hentet i udgravninger langs bygaden, som sidenhen er blevet til byens gadekær. Gulvene var ligeledes lerklinede og vinduerne bestod af små blyindfattede ruder. Med tiden blev lerklinen udskiftet med teglsten, på langt de fleste gårde. Retningen har overvejende været øst-vest, så facaden lå imod gaden. Den enlængede gård var dominerende på øen helt frem til 1800 tallet, men idag er der kun ganske få tilbage.

Flerlængede gårde

For at rumme den øgede produktion i midten af 1800 tallet blev de enlængede gårde udbygget med en, eller flere, længer. I slutningen af 1800 tallet blev en række af gårdene helt ombygget, så de fik fritliggende stuehuse. Først af bindingsværk, men siden begyndte man at grundmure de nye huse. De grundmurede stuehuse var oftest symmetriske omkring en frontispice og med røde tegltage. De ældste havde en husdybde på 7 m og facadehøjde begrænset til 2,5-3 m. Sidenhen blev de kortere, dybere og højere og halvvalmene forsvandt fra tagene. De fremstår som oftest i blank gul mur eller i hvid og gul puds.

Mange af øens gårde fremstår i dag som to-, tre- eller firelængede gårde, men oftest fornemmer man at der er tale om knopskydninger og ikke helstøbte gårdanlæg. En del af gårdene ejes stadig af den oprindelige slægt.

Detaljer på gårdene

Udover de enlængede gårde, som er en særlig byggeskik for øerne i det sydfynske øhav, findes der på øens gårde to helt særlige lyøske detaljer.

De fleste lyøske gårde står, med sorttjæret tømmer og hvidkalkede tavler. Det er et særligt kendetegn for øen at strege bindingsværket op med ultramarin eller kønrøg. I mødet med den hvide kalk omdannes de mørke farver til smukke lysegrå og blå nuancer. Præcis hvorfor og hvordan traditionen startede vides ikke, men det giver en helt særlig dybde og et spil i facaden.

Derudover er Lyø kendt for sin oldtidslås, en lås lavet helt i træ, efter nogenlunde samme princip som en moderne Yalelås. Den øverste tværpind er nøglen, som stikkes ind i den brede lås og løftes op. Nogle hak i nøglen bevirker i låsens indre, at den nederste tværpind kan trækkes ud, og døren kan åbnes. Låsen var i oldtiden udbredt i hele Europa, Nordafrika og Mellemøsten, men udover på Lyø, er den efter sigende kun i brug på Færøerne og Egypten i dag. Låsen fremstilles stadig på øen og kan ses i brug på langt de fleste af øens ejendomme.

Fritliggende huse

Fra midten af 1800-tallet begyndte landsbyen at brede sig yderligere, og der blev opført en lang række mindre husmandssteder langs udfaldsvejene Søndenvej, Vestenvej og Østenvej. Husene var grundmuerede og fremstår i hvid

eller gul puds, med tage af skifer eller cementtagsten. Nogle står alene, med små udhuse tilknyttet, mens andre har mindre stalde og lader i umiddelbar tilknytning til huset.

Lader

Driftsbygninger var oprindeligt udlænger sammenbygget med stuehuset. Senere blev de fritliggende og fik større facadehøjde, ofte med en muret hvidkalket basis med træværk foroven. I nyere tid hvor laderne skal rumme større og større maskinparker er de skaleret i størrelse. De er ofte opført med facader af grønne, brune eller sorte metalplader og med grå cementbølgeplader eller metalplader på taget. De virker ofte dominerende i landskabet.

Kirken

Lyø kirke er en sengotisk langhusbygning fra ca. 1600, den har formentlig afløst en bygning i træ. Kirken er bygget i kampesten, med et lavt tårn mod vest. Den fremstår hvidkalket, med savtakker og rødt tegltag. Kirken er blevet ombygget i flere omgange og i 1859 stod baron Holsten bag en større istandsættelse. Kirken omkranses af Danmarks eneste cirkelrunde kirkegård og både bygningen og omgivelserne er fredet. Kirken betjenes af præsterne fra Faaborg og der er gudstjeneste hver 14. dag. Der er stadig tradition for at mændene sidder til højre, mens kvinderne sidder til venstre. Endvidere er det tradition at kirkegængerne, når de fylder 60 år får deres egen pude.

Møllen

Lyø Mølle står på øen højeste punkt og ses tydeligt fra søsiden, hvorfor den tidligere har fungeret som pejlemærke. Den 18 meter høje, fuldmurede mølle, blev bygget i 1880, efter den gamle mølle nedbrændte. Møllen står i blank

gul mur op til svikstillingen, cementpuds ovenfor og hat i tækkespån. Tidligere stod en stubmølle på stedet. Møllen var i drift frem til 1938, da den sidste af de fire vinger faldt af. Møllen blev restaureret i 1970-71 som led i den første Ø-lejr på Lyø, vingerne kom dog aldrig på igen. Fra 1990'erne har Møllen fungeret som sommerhus, men den er i dag i dårlig forfatning. Lokalhistorisk forening har option på at købe møllen, såfremt der kan skaffes midler til en restaurering.

Havnen

Havnen består af en lang mole, bygget som dæmning, 90° ud fra Lyø's nordkyst. Den er bygget i forbindelse med indsættelsen af øens første færge Dampskibet M/F Freja i 1929. Sidenhen er færgelejet udvidet i flere omgange, for at tilpasse de skiftende færger. I 2012 blev den nye færge Faaborg III indsat og et helt nyt færgeleje blev etableret, ved siden af det gamle, som nu kun bruges til udspring for de særligt modige badende.

Ankomsten til øen er intetsigende og organiseringen opleves ustruktureret. I regnvejr kan man risikere ikke at nå færgen, fordi venteværelset og det overdækkede areal vender væk fra færgelejet.

Lystbådehavnen, der vokser ud fra molens vestside, kan efter udvidelse i 2010, rumme 80 både. Om sommeren ligger der ofte adskillige både for svaj mellem havnen og Revet. Bad- og toilet faciliteterne til lystbådehavnen ligger hvor molen møder land, i to neutrale grå træbygninger. De ligger så de skærmer for mødet med øens første bindingsværkshuse, og sammen med skurvognen, der om sommeren udgør Havnegrillen, er det en trist ankomst til en ellers så smuk ø.

Ankomsten til øen

23.000-9600 f.kr
Weichsel istiden.

Senglacial tid og afslutningen på den seneste istid. Det var i denne periode, det Danmark vi kender idag blev skabt.

4000-1700 f.kr.
Bondestenalderen.

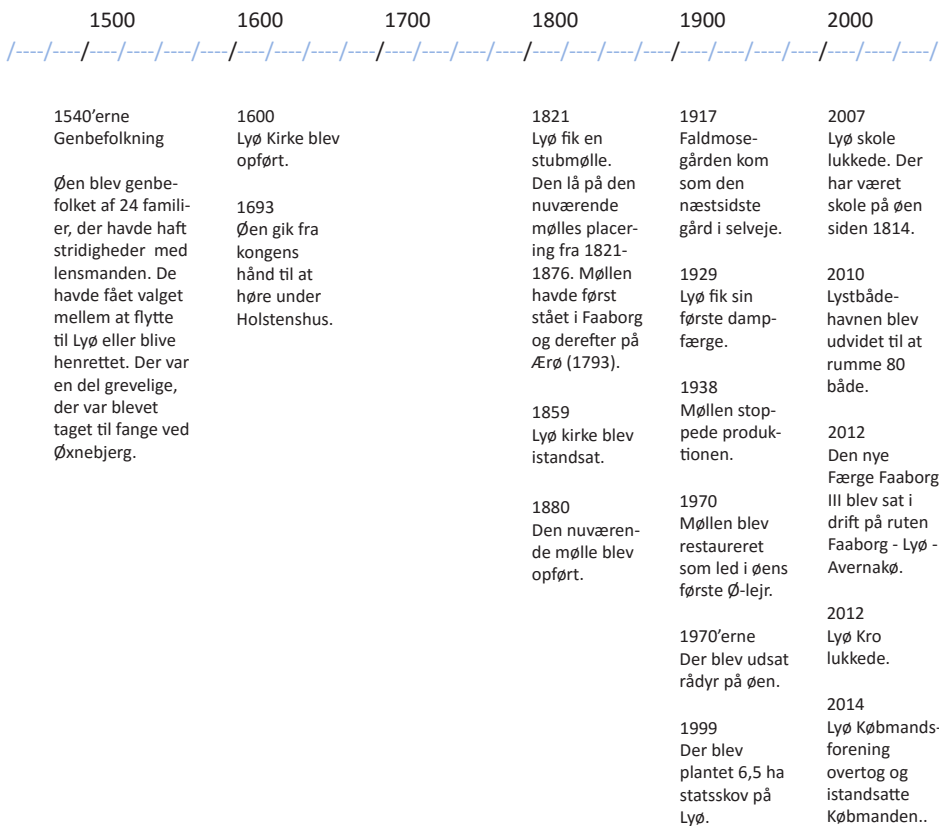
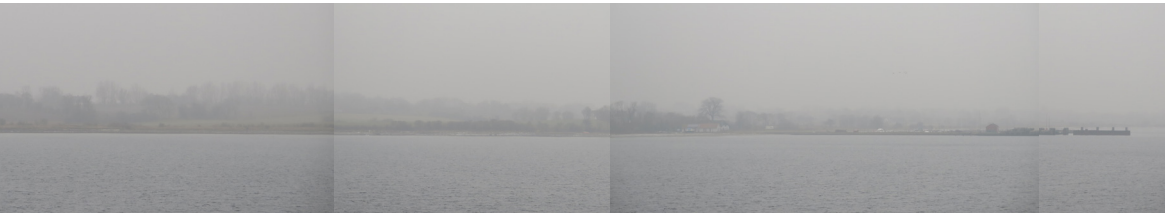
Stendysser på øen vidner om beboelse siden bondestenalderen. Der er optegnelser om 18 stendysser og størstensgrave, men idag står kun fem tilbage.

1223
Valdemar Sejrs tilfange-
tagelse

Kong Valdemar I (f. 1170/
k. 1202-1241) blev taget
til fange under en vildt-
jagt på Lyø natten mellem
den 6 og 7 maj 1223.
Tilfangetageren var Grev
Henrik af Schwerin. Fang-
eskabet varede i tre år og
kostede kronen dyrt.

1231
Valdemar Sejrs jordebog
fra 1231 har Lyuthø
med i optegnelsen. Øen
beskrives med bestand
af kronvildt, dådyr, heste
og rådyr. Øen har på den
tid været bevokset med
tæt skov, men formentlig
uden faste beboere.

Metode og vejledende afleveringsform

Projektet udarbejdes over tre faser: *Blik*, *Kast* og *Projekt*. *Blik* handler om at se, opleve og fastholde stedet igennem registrering, analyse, opmåling og værdisætning. Fokus vil være på øens kulturhistoriske, landskabelige og bygningsmæssige kvaliteter samt materialer og farver. *Kast* er projektets første udkast, her vil jeg, med afsæt i min værdisætning af øen, arbejde med landskabet, landsbyen og bygningerne. Overordnet bearbejdes funktionerne til det nye fødevarerfællesskab, mens der arbejdes mere indgående med udvalgte nedslag. *Projekt* er en skærpelse af kastet og her udarbejdes og detaljeres det endelige præsentationsmateriale.

Projektet udvikles ligeledes i tre skalatrin: *Landscape*, *Stillife* og *Portrait*, der sideløbende kan informere og udvikle hinanden. *Landscape* beskriver øens overordnede organisering. *Stillife* beskriver landsbyens sammenhæng og de valgte nedslag. *Portrait* har fokus på bygningens detalje i form af materialer og farver.

Landskab og landsby
Plan, snit 1:10.000

Landsby og bygning
Plan, snit, opstalt 1:500
Plan, snit, opstalt 1:50

Bygning og detalje
Detaljer 1:5

Herudover arbejdes med *model, rumlige illustrationer, notat og katalog*

Kilder

Litteratur

De danskes øer, *bind I, Achton Friis, 1921*
Holstenshus og Nakkebølle med tilliggende Sogne og Øer, 3.-4. Del, N. Rasmussen Søkilde, 1875 (genudgivelse 2013)
Fast grund under fødderne?, *Jørgen Rasmussen, 2015*
Insular Insight, *Lars Müller og Akiko Miki, 2011*
Dansk Kystkultur under forandring, *Søren Byskov, 2007*
Bygninger og landskab, *Sven-Ingvar Andersson, 1988*
Livet på øerne, *Erik Aalbæk Jensen, 1982*
De danske øer, *Niels Houkjær, 2006*
Lyø logbog, *Niels Kjær, 1978*
Det skabende øje, *Tom Kristensen, 1956*
Danmarks små øer, *Ministeriet for kulturelle anliggender, 1970*
Lyø 70, *en bog skrevet af Ø-lejrens deltagere i 1970*
Navneklude fra Lyø, *Inger Bunde, 1999*
Lokalplanvejledning Faaborg Kommune, Bevarende lokalplanlægning, *Udgivet af Miljø- og Energiministeriet, Skov og Naturstyrelsen i samarbejde med Landsplanafdelingen, 1998*
Bevarende Lokalplan Lyø By, Lokalplan 3.82, *Faaborg Kommune, 2000*

Film

Gensyn med de danskes øer, *Jørgen Flindt Pedersen, 2007*

Artikler

Danmark, et ørige uden øer?, *Kronik, Politiken.dk, 22.07.2015*
Det svarer til at en biolog udrydder en art, *Politiko.dk, 06.08.2015*
Dataquiz: Sådan ser Ø-Danmark ud i 2015, *Politiken.dk, 12.08.2015*
Forsker: Sælg småøer til rigmænd, *Politiken.dk, 05.08.15*

Internetsider

www.ois.dk
Det fredede Danmarkskort, www.kulturarv.dk
www.kortforsyningen.dk
www.jordbrugskort.dk
www.naturstyrelsen.dk
www.danskesmaaer.dk
Lokalhistorisk forening på Lyø, lyoehistorie.mono.net

Afgangsprogrammer

Ø - Kyst - Hav, *Marie Ravn Langballe*. Mellem himmel og hav,
Liv Jeppesen. Et stykke ad vejen, *Morten Birk Jørgensen*